

פרסום מוטעה על אונס קטינה בצרפת פגע בעיתונות, בתביעה ובקורבן

צרפת סערה השבוע בעקבות ידיעה שערורייתית על החלטת תובע במשפט אונס בת 11. עד שהעובדות התבררו, הידיעה פורסמה במאות כלי תקשורת ונוצלה לתקיפת מערכת המשפט והחוק בצרפת

דב אלפון, פריז 29.09.2017 06:00

ב-25 בספטמבר, בשעות הבוקר, עלתה באתר הצרפתי "מדיהפארט" ידיעה של הכתב המשפטי. היה זה יום ראשון, יום מנומנם למדי בתקשורת באירופה. העורך התורן העניק לה את הכותרת: בועל ילדה בת 11 לא יואשם באונס כי הילדה "הביעה הסכמה".

הידיעה תיארה ישיבת בית משפט שנערכה בפרבר קשה של פריז, פונטואז, שבה הוצגו שני מעשי האונס שהילדה עברה. התובע במשפט הודיע לשופט שבכוונת התביעה להגיש כתב אישום על אינוס ולא על אונס. לשאלת עורכת הדין של אמו של הקורבן, הסביר התובע שאין בכוונת הפרקליטות להוכיח שהילדה לא הסכימה למעשים. הידיעה כללה ציטוטים מקוממים של הסנגור, ולפיהם הילדה "הסכימה" למעשים ונראית מבוגרת בהרבה מגילה.

באופן מוזר, הידיעה לא הסבירה מתי התקיימה ישיבת בית המשפט, אך כללה ציטוטים נרחבים של נציג עמותה נוצרית הנלחמת במתירנות מינית, אשר הביע את הזעזוע שלו מהחלטת התביעה וקרא לשנות את החוק כדי להוציא מידי התביעה ובית המשפט את הסמכות לקבוע אישומים במקרים של אונס קטינים. עורכת הדין של האם קראה במקביל להשוות את החוק הצרפתי לחוק במדינות השכנות, הקובע שכל קשר מיני עם קטין מתחת לגיל 13 ייחשב אונס.

בתוך שעתים היתה זו הידיעה הנקראת ביותר באתר. היא החלה להסתובב ברשתות החברתיות בצרפת וצברה תאוצה, אבל לא משכה את תשומת הלב הציבורית עד שלמחרת עלה באתר "לה מונד" טור של בלוגר המסופח לעיתון, שופט בדימוס ויו"ר אגודה לזכויות ילדים, אשר קרא גם הוא לשנות את החוק ולהגביל את חופש ההחלטה של הפרקליטות.

בשלב מאוחר זה החל דובר משרד המשפטים לנסות לברר את העובדות, ולא מצא סימוכין לשום ישיבה של בית משפט בעיר פונטואז בנושא זה. למעשה, גם אילו נערכה ישיבה כזו, הכתב לא יכול היה לדווח ממנה כי עבירות מיניות נגד קטינים נשפטות בצרפת, כמו ברוב מדינות המערב, בדלתיים סגורות. הוא ביקש הבהרה מ"מדיהפארט".

ביום שלישי תיקן האתר את הכותרת ל"יחסי מין בגיל 11: התביעה בפונטואז מחליטה לא להגיש כתב אישום על אונס". שאלת ההסכמה נעלמה מהידיעה, ועמה גם כל רמז לנוכחות של כתב בישיבת בית משפט. אבל עד אז כבר צוטטה הידיעה במאות אמצעי תקשורת בצרפת ובעולם. במדינות אנגלו-סקסיות הובעה השערה שהמתירנות המינית המפורסמת של הצרפתים מעבירה אותם על דעתם, ושהקטינים אינם מוגנים שם ממעשי אונס.

"מלכודות קליקים"

רק למחרת החלו להתבהר העובדות עצמן. ראשית, החוק הצרפתי למעשה מחמיר יותר מהחוק במדינות השכנות: כל מעשה מיני בין בוגר לקטין מתחת לגיל 15 נחשב תקיפה מינית. הגיל המקסימלי לכך במדינות השכנות הוא 14 (בארה"ב). שנית, שאלת ההסכמה של הילדה מעולם לא הועלתה, בוודאי לא על ידי התובע; היתה זו התבטאות של הסנגור. ושלישית, הגשת כתב אישום ראשוני היא הפרוצדורה מקובלת של התביעה, ואין בה כדי לסתור הגשת כתב אישום מתוקן באפרייל, כאשר המשפט אכן ייערך. עסקאות טיעון נדירות מאוד בצרפת, בוודאי בעבירות אונס, ומסיבה זו התביעה תמיד מעדיפה לשנות את כתב האישום ככל שהחקירה מתקדמת.

הסיבות לזהירות של התביעה במקרה הזה הן רבות. הילדה באה לצרפת עם אמה לפני ארבע שנים, והרופאה הראשונה שבדקה אותה ציינה שהיא בוודאי מבוגרת מגילה המוצהר בשלוש שנים לפחות. מהגרים נוטים להנמיך את גיל ילדיהם כדי לזכות בביטוח לאומי במשך שנים רבות יותר, וגם הרופאה מטעם המשטרה, שבדקה את הילדה אחרי הגשת התלונה, מציינת בדו"ח הרפואי שהילדה היא "לפחות בת 14, אולי אפילו 16". השאלה אם גיל הילדה כוזב רלוונטי לעניין פרוצדורלי שההגנה עטה עליו: חל איסור בחוק לדון בהתנהגות המינית של הקורבן לפני האונס, אלא אם הוכח שהקורבן שיקר בעובדות יסוד שאין עליהן עוררין — למשל, שם וגיל.

במקרה זה ההגנה חמושה בצילומי עירום של הקטינה, שאמה שלחה ככל הנראה לגברים רבים. האם נחקרת במקביל על ידי הרשויות, ובמשרד המשפטים אומרים שהתובע פעל בהתאם להנחיות ולטובת התיק. "עולם המשפט נעשה מורכב יותר, ועולם התקשורת נעשה פשטני יותר", מתלוננים במשרד המשפטים של צרפת. "מלכודות הקליקים גלשו מכותרת על האייפון החדש לכותרת על עבירות מין, וככל שהכותרת מקוממת יותר, כך אנשים יקליקו עליה יותר. במצב הזה, השינוי שצריך לשקול הוא בכלל איסורי פרסום".

בינתיים, העובדות המוטעות כבר עשו את שלהן, ובאסיפה הלאומית מתארגן לובי להגבלת שיקול הדעת של התובעים והשופטים בתיקי אונס נגד קטינים. העמותות מאחורי הצעת החוק, שנדחתה כמה פעמים בעבר, סבורות שגם אם המקרה אשר הצית את האש יתברר כבעל בסיס רעוע, אין זה מקטין את הצורך בשינוי מיידי בחוק.

מספר מקרי האונס בצרפת דומה לממוצע האירופי ושיעור ההרשעות בעבירות מין גבוה מאוד (44% מההרשעות אשתקד היו בעבירות מין, והעונש הממוצע עליהן הוא 13 שנות מאסר בפועל — גבוה בהרבה מהממוצע האירופי). שיעור המתלוננות אשר הביעו, שלוש שנים אחרי הגשת תלונה במשטרה, שביעות רצון גבוהה עד גבוהה מאוד מטיפול הרשויות בתלונתן הוא 82% — הגבוה ביותר באיחוד.

טאבו בלתי שביר

לכאורה, אם כן, אין בסיס לטענה שצרפת שונה משכנותיה. אבל רק לכאורה, כי בתחום אחד ברור מפגרת צרפת בהרבה אחרי המערב, גם אם יזמי החוק אינם מתכוונים אליו: עבירות אונס נגד גברים. לפי המחקרים המעטים בתחום הזה בצרפת, גבר שעבר אונס חווה בושה שהיתה מנת חלקן של נאנסות בצרפת לפני 30 שנה ויותר. תשעה מכל עשרה נאנסים לא סיפרו על כך לאיש, לעומת שתיים מכל עשר קורבנות ממין נקבה.

אלה הנתונים באשר לאונס של גבר בידי גבר. במקרה של אונס גבר, קטין ככל שיהיה, בידי אשה, הטאבו כל כך כבד שאין אפשרות לאסוף נתונים משמעותיים. מאז מקרה טראומטי שבו מורה התאבדה עקב החלטת תובע להעמיד אותה לדין על קשר מיני שניהלה עם תלמיד, ב-1974, התביעה בצרפת נמנעת בשיטתיות מהגשת כתבי אישום במקרים אלה, ולרוב התיק ייסגר ברישום עבירת משמעת בתיק והעברת המורה לבית ספר אחר. המצב הזה לא צפוי להשתנות בקרוב, בשעה שנשיא הרפובליקה ורעייתו משמשים הוכחה בולטת לכך שהשיטה הצרפתית צודקת יותר. בפברואר יפתח בעיר פונטואז המשפט בתיק שהצית את הדיון הציבורי. ייתכן שהמשפט לא יתקיים במועדו — ההגנה טוענת שהפרסום העולמי של המקרה שולל מהנאשם אפשרות למשפט הוגן. באשר לילדה, יהיה גילה אשר יהיה, איש אינו מעז לומר מה מערכת הצדק הצרפתית יכולה לעשות למענה.